

گروه آموزشی هنر اسلامی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته هنر اسلامی، گرایش سفال و سرامیک

عنوان:

بررسی تطبیقی نقاشی کاشی‌های کاخ گلستان با نقش و طرح‌های فرش کاشان

استاد راهنما:

دکتر عباس اکبری

استاد مشاور:

دکتر رضا نوری شادمهانی

دانشجو:

زهره خوشدل

واژه‌های کلیدی:

هنر قاجار، نقاشی روی کاشی، کاشی‌های کاخ گلستان، قالی کاشان

چکیده:

حس کمال‌جویی و زیباپرستی بشر باعث گردیده تا با بهره‌گیری از فنون و شیوه‌های مختلف، هنر خود را به نمایش درآورد. هنرمند تمام تلاش و کوشش خود را به کار می‌گیرد تا اثری ماندگار از خود به جای گذارد. هنرمندان رشته‌های مختلف به خصوص، طراحان کاشی و قالی سعی نموده‌اند با ایجاد نقوش و تصاویری زیبا، نوعی پیوند بین انسان و طبیعت پیرامون ایجاد نمایند.

در این پژوهش مطالعه‌ای بر هنر و هنرمندان دوره قاجار و همچنین مقایسه‌ای بین نقاشی کاشی‌های کاخ گلستان با نقش و طرح‌های قالی‌های کاشان در این دوره انجام شده است. بررسی طرح‌ها و نقاشی‌های این دو هنر، به شناخت بیشتر نقوش متداول در این دوره و همچنین شناخت سلايق و اعتقادات هنرمندان، پادشاهان، بازرگانان، خریداران و خالقان این آثار منجر می‌شود. نوع پژوهش، نظری-کاربردی، روش تحقیق تاریخی-توصیفی، شیوه کار اسنادی و ابزار گردآوری اطلاعات، فیش-برداری، مشاهده و تصویربرداری از کتب و آثار تاریخی موزه‌ها و سایت‌های معتبر در این زمینه می‌باشد. در حد امکان، کاشی‌های منقوش کاخ گلستان و فرش کاشان دوره قاجار بررسی و به صورت نمونه متناسب با پژوهش انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفته است. سپس آثار انتخابی به دو روش کمی و کیفی در قالب مطالعه تطبیقی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند.

در دوره قاجاریه، نقوش مزین بر کاشی و قالی به سمت طبیعت‌پردازی و تصویرگرایی سوق داده شده‌اند. نقوش بکار رفته بر روی این آثار با تغییرات فرهنگی و سیاسی این دوره همگام شده‌است. نقاشان در این عصر بنا به شرایط و مقتضیات زمانه، علاوه بر نقاشی بر بوم، به نقاشی بر روی آثار صناعی نیز می‌پرداختند. سلیقه شاهان یکی از عوامل تاثیرگذار پیدایش نقوش در هنر کاشی و قالی بوده‌است. نقوش گیاهی موجود، با ترکیبی متفاوت در ساختار، ترسیم شده‌اند. مضامین مشترک در تصاویر نقاشی شده بر کاشی و فرش، گاهی بسیار شبیه و گاهی با اختلاف در ترسیم و یا تفاوت در انتخاب تصویر از یک موضوع واحد، مشاهده می‌شوند. وجه تمایز این پژوهش با تحقیقات دیگر در این است که تنها به یک هنر نپرداخته، بلکه به شناخت هر چه بیشتر نقوش دوره قاجار با مطالعه تطبیقی میان دو هنر صناعی، پرداخته است.